

Sülh indiki qədər yaxın olmayıb

İkitərəfli müzakirələrin gündəliyini qalib dövlət kimi Azərbaycan formalaşdırır

Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması istiqamətində danışıqlar xeyli intensivləşib. Son vaxtlar həm ölkə liderləri, həm XİN başçıları arasında Vaşinqtonda, Brüsseldə, Moskvada və Kişineuda keçirilən görüşlərdəki müzakirələr, əldə olunan razılıqlar onu deməyə əsas verir ki, tərəflər sülhə bir qədər də yaxınlaşblar. Bu ilin sonuna qədər Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanacağına ümidlər böyükdür.

Xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ATƏT-in Daimi Şurasının xüsusi iclasında çıxışı zamanı bu məsələyə toxunaraq vurğulayıb ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında təxminən otuz ildir davam edən silahlı münaqişənin başa çatması və hər iki dövlətin bir-birinin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, sərhədlərinin toxunulmazlığına qarşılıqlı hörmət etmək öhdəliyi götürməsi ilə iki ölkə öz müstəqilliklərini bərpa etdikdən sonra ilk dəfə olaraq sülhə yaxınlaşblar. Bu, bir həqiqətdir ki, münaqişə sona çatdıqdan sonra xalqımızın uzun illər ərzində məruz qaldığı əzab-əziyyətə, məhrumiyətlərə və dağıntılara baxmayaraq, qalib ölkə olaraq Azərbaycan tərəfindən Ermənistanla davamlı sülhün təmin edilməsi istiqamətində fəal iş aparılır.

Sülhün qurulması, sabitliyin möhkəmləndirilməsi, dinc birgə yaşayışın təmin edilməsi, barışıq gündəliyinin irəli sürülməsi, əlbəttə ki, regionda əməkdaşlığa və iqtisadi inkişafa sərmayə qoyuluşu üçün real zəmin yaratmış olacaq.

İyunun 1-də Kişineuda Prezident İlham Əliyev, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan, Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti Şarl Mişel arasında keçirilən üçtərəfli, eləcə də Almaniya Kansleri Olaf Şolts və Fransa Prezidenti Emmanuel Makronun da qatıldığı beşərəfli qeyri-rəsmi görüşləri sülh prosesinin tərkib hissəsi kimi dəyərləndirmək olar. Düzdür, bu görüşlərdə heç bir qərar qəbul olunmasa da, tərəflər bu görüşləri iyulun 21-də Brüsseldə keçiriləcək növbəti toplantıya hazırlıq kimi qiymətləndirmişlər.

Danışıqlar prosesində qalib tərəf Azərbaycandır. Buna baxmayaraq, Azərbaycan lider dövlət olaraq Ermənistanla münaqişədən sonra normalaşma gündəliyini təklif edib. Hər iki tərəf bir-birinin suverenliyinin, ərazi bütövlüyünün və dövlət sərhədlərinin toxunulmazlığının qarşılıqlı tanınması və onlara hörmətə əsaslanan dövlətlərarası münasibətlərin çərçivəsini təşkil edəcək ikitərəfli sazişin mətni üzərində danışıqlar aparır. Ermənistanda bir arada müharibə çağırışı hökm sürürdüsə, bu gün ermənilər dərk edir ki, müharibə onları xilas edə bilməyəcək. Məhz buna görə ermənilər danışıqlar masasında oturmağa məcburdurlar. İndiki reallıq budur ki, ermənilər sülh müqaviləsinin yeganə çıxış yolu olduğunu anlaşırlar.

Buna baxmayaraq, rəsmi İrəvan yenə də ortaya narazılıq salan bəzi məsələləri gündəmə gətirməklə prosesi uzatmağa can atır. Nazir Ceyhun Bayramov ATƏT-in iclasında çıxışı zamanı bu məsələlərə aydınlıq gətirərək deyib ki, ikitərəfli müzakirələrin gündəliyini formalaşdıran üç konkret istiqamət üzrə fikir ayrılıqları var. Bunlar Ermənistanın Azərbaycanın suveren ərazilərində qanunsuz hərbi mövcudluğunu davam etdirməsi, Hayastanın daxili işlərimizə ardıcıl müdaxiləsi və Azərbaycanın mərkəzi

hakimiyyət orqanları ilə Qarabağ bölgəsinin erməniyə silli sakinləri arasında dialoqa mane olması və Ermənistanın beynəlxalq miqyasda, o cümlədən ATƏT çərçivəsində qarayaxma kampaniyası aparmasıdır. Oudur ki, indi Azərbaycan ikitərəfli müzakirələrin gündəliyini formalaşdıran üç konkret istiqamət üzrə fikir ayrılıqlarını aradan qaldırmaq üçün Ermənistan tərəfdən qarşılıqlı siyasi iradə gözləyir.

Maraqlıdır ki, bütün bu kimi hallar həmişə danışıqlar intensivləşərkən baş verir. Elə iyunun 8-də Ermənistanın Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryanın Minskə Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının iclasında çıxışı zamanı səsləndirdiyi iddiaları da bu pozuculuq prosesinin tərkib hissəsi adlandırmaq olar. Çünki Ermənistanın baş naziri N.Paşinyan Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığını, Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi qəbul etdiklərini bəyan etdiyi zamanda sülh danışıqlarını pozmağa cəhdlər başlayır.

Armen Qriqoryan iddia edir ki, guya Azərbaycan Ermənistanla sərhəddə və Laçın yolunda vəziyyəti gərginləşdirir, güc tətbiqi siyasəti yürüdür, Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərə qarşı etnik təmizləmə həyata keçirmək istəyir. Əlbəttə ki, bu, Ermənistan tərəfinin növbəti manipulyasiyasıdır. Azərbaycan rəhbərliyi bu istiqamətdə öz fikrini, məqsədini çoxdan bəyan edib. Rəsmi Bakı Azərbaycanın erməni sakinlərinə ölkə Konstitusiyası çərçivəsində bütün hüquqları verəcək. Amma nə bu gün, nə də gələcəkdə Azərbaycanda yaşayan ermənilərə hər hansı bir statusun verilməsindən söhbət gedə bilməz. Azərbaycan ərazisində yaşayan hər kəsin hüquqlarına və təhlükəsizliyinə onların milli, irqi və dini mənsəbiyyətlərindən asılı olmayaraq, Konstitusiya çərçivəsində təminat verilir. Əhəlinin hər hansı bir qrupunun "hüquq və təhlükəsizliyi" ilə bağlı hansısa "beynəlxalq mexanizmlər" in müəyyənləşdirilməsi Azərbaycan Konstitusiyasının və beynəlxalq hüququn əsas prinsiplərindən birini - bərabərlik prinsipini pozduğu üçün heç bir halda tətbiq edilə bilməz.

Göründüyü kimi, müharibənin qalib tərəfi olmasına rəğmən Azərbaycan məğlub ölkəyə qurtuluş yolu, hər iki tərəfi qane edəcək sülh modeli təklif edir. Hayastana bəlli olmalıdır ki, boş yerə Qarabağın erməni əhalisi üçün ayrıca "status" iddiasını irəli sürməyin heç bir mənası yoxdur. Azərbaycan Prezidenti bununla bağlı son sözünü mayın 28-də Laçında bəyan edib. Deyib ki, "miatsum" un, separatizmin kitabı bağlanıb, müstəqillik xülyası da statusun dalınca cəhənnəmə göndərilib. Bu gün ermənilərin yaşadığı Qarabağ bölgəsi Azərbaycanın tarixi, hüquqi torpağıdır. Yaxşı olar ki, bu reallığı orada yaşayan erməniyə silli vətəndaşlar tezliklə başa düşsünlər və xam xəyallardan ayıllaraq Azərbaycan bayrağı altında yaşamaq üçün addım atsınlar.

Ermənistan əhalisi də, Qarabağın erməniyə silli sakinləri də yaxşı bilirlər ki, İlham Əliyev nə deyirsə, onu mütləq tezliklə gerçəkləşdirir. Qalib Komandan bunu müharibədən öncə də, sonra da nümayiş etdirdiyi siyasətlə sübuta yetirib. Əgər indi Azərbaycan Prezidenti ermənilərə belə şans, imkan verirsə, haylar mütləq bundan yararlanmalıdırlar. Yoxsa sonra gec olacaq!

*Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"*